

Historia

Historia Caritas Diecezji Sandomierskiej

W pierwszej połowie XX wieku w Sandomierzu działały organizacje prowadzące działalność dobroczynną i charytatywną. Należały do nich: Komitet dla Bezrobotnych, Referat Opieki Społecznej w zarządzie miasta, Towarzystwo Dobroczynności. Jednak jak na ówczesne warunki instytucje te nie były wystarczające. Pierwsze próby ujednoczenia i nowego zorganizowania akcji charytatywnej przy Kościele w Diecezji Sandomierskiej na nowych podstawach podjął Ks. Bp Jan Kanty Lorek. Natomiast działania prowadzące do utworzenia nowego dzieła miłosierdzia poprowadził już od roku 1936 Ks. Krzysztofik. Do poszczególnych parafii rozesłano odpowiednie kwestionariusze. Powstał projekt założenia przy Akcji Katolickiej Działu Charytatywnego. Na skutek tych wszystkich wysiłków w 1937 roku przy Kurii Diecezjalnej powstała Centrala Związku Caritas. Od tego czasu Związek Caritas zajmował się następującymi zadaniami:

- w październiku urządzono Tydzień Miłosierdzia wraz ze zbiórką uliczną;
- Caritas Diecezji Sandomierskiej popierał wszelkie Akcje Zbiórkowe na cele ogólnokrajowe (związek przeciwgruźliczy, pomoc dla osób pociemniałych, święcone dla różnych grup ludności).

Wszystkie Akcje, w których uczestniczył Caritas uwrażliwiały społeczeństwo na potrzeby innych osób, poruszały rozmaite problemy społeczne i przygotowywały okoliczną ludność do jeszcze bardziej ofiarnej pracy charytatywnej.

Historia działania Związku Caritas w Diecezji Sandomierskiej zaczyna się na początku XX wieku. Poruszając ten temat należy zaznaczyć, że ówczesna Diecezja Sandomierska obejmowała swym zasięgiem inny obszar terytorialny niż w czasie obecnym. W tym czasie zmieniała się również nazwa Diecezji:

- Diecezja Sandomierska (od 30.06.1818 roku – do 1981 roku);
- Diecezja Sandomiersko – Radomska (od 1981 – do 1992 roku);
- Diecezja Sandomierska (od 1992 roku – do 2010 roku).

Historia początków istnienia „Caritas” w Diecezji Sandomierskiej sięga początku XX wieku. Z zachowanych dokumentów wynika, że Caritas jako organizacja o charakterze charytatywno – dobroczynnym istniała na pewno

już w 1932 roku. Jako oficjalną datę powołania *Katolickiego Związku Instytucji i Zakładów Wychowawczych, Opiekuńczych i Dobroczynnych Diecezji Sandomierskiej „Caritas”* można uznać dzień 18 listopada 1932 roku, kiedy to zatwierdzono statut Katolickiego Związku Instytucji i Zakładów Wychowawczych, Opiekuńczych i Dobroczynnych Diecezji Sandomierskiej „Caritas”. Związek ten istniał do dnia 1 lutego 1950 roku, gdy, na skutek działań władz państwowych, Ksiądz Biskup dokonał jego likwidacji.

Związek Caritas ponownie został powołany do istnienia już w ramach Diecezji Sandomiersko – Radomskiej w 1989 roku. Oficjalnego erygowania dokonał J. E. Ks. Biskup Edward Materski Dekretem – Caritas Diecezji Sandomierskiej. W dokumencie tym czytamy:

„Zgodnie z misją charytatywną dana Kościołowi przez Jezusa Chrystusa, a realizowaną w różnych formach od początku istnienia naszej diecezji, korzystając z możliwości jaką daje art. 38 Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. „O stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w PRL” (Dz.U. nr 29, poz. 154), powołuję do istnienia z dniem 12 listopada 1989 r. Caritas Diecezji Sandomiersko-Radomskiej.

Działalność tej nowej instytucji polecam opiece św. Brata Alberta, kanonizowanego w tym właśnie dniu. Caritas Diecezji Sandomiersko-Radomskiej działać będzie zgodnie ze statutem zatwierdzonym osobnym dekretem, nawiązując do tradycji diecezjalnej, uchwały I Synodu Diecezji oraz „Instrukcji Konferencji Episkopatu Polski o pracy charytatywnej w parafii” z dnia 30 listopada 1986 r.

Wszystkim, którzy pomni na słowa Chrystusa Pana «wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci najmniejszych, Mnieście uczynili» (Mt 25,40), podejmą trud pracy charytatywnej w ramach Caritas Diecezji Sandomiersko-Radomskiej, błogosławię i życzę wytrwałości w służbie bliźnim.

† Edward Materski
Ordynariusz Sandomiersko-Radomski
Ks. Jerzy Lewiński, kanclerz

Supplementum: Diecezjalny Caritas swoją siedzibę posiada w Radomiu, ul. Kościelna 1/ 5, a kieruje tą reaktywowaną instytucją ks. kan. dr Stanisław Makarewicz.”

Diecezja Sandomiersko-Radomska istniała do 1992 roku. Z biegiem czasu

centrum diecezji zaczęło przenosić się do Radomia, który stał się aglomeracją miejską. Następnie Biskup Edward Materski przeniósł swą siedzibę do Radomia i podjął decyzję o zbudowaniu tam nowego gmachu seminarium duchownego. Ostateczna zmiana granic i podział Diecezji Sandomiersko-Radomskiej na dwie diecezje nastąpił w 1992 roku. Diecezja Sandomierska została utworzona na podstawie Bulli Papieża Jana Pawła II „Totus Tubus Poloniae Populus” z dnia 25 marca 1992 roku. Caritas Diecezji Sandomierskiej powołał do życia Biskup Sandomierski Wacław Świerzawski dekretem z dnia 15 września 1992 roku. W dokumencie tym Ks. Biskup podkreślił, że: „ Kościół otacza szczególnym szacunkiem miłosierdzie względem ubogich i chorych oraz tak zwane dzieła miłosierdzia i wzajemnej pomocy, mające na celu niesienie pomocy w różnych potrzebach ludzkich. /DA 8/ Kierując się wskazaniem Soboru Watykańskiego II i Kodeksu Prawa Kanonicznego /kan. 222, 394, 529/ niniejszym eryguję z dniem 15 września 1992 roku Caritas Diecezji Sandomierskiej”. Do nadwiślańskiego, historycznego grodu Sandomierza wróciła ponownie przedwojenna organizacja dobroczynna o nazwie Caritas Diecezji Sandomierskiej. Kontynuuje ona dzieło Caritas Przedwojennej, która istniała do 1950 roku oraz Katolickiego Związku Instytucji i Zakładów Wychowawczych, Opiekuńczych i Dobroczynnych Diecezji Sandomierskiej. Caritas Diecezji Sandomierskiej istnieje, pracuje na niwie dobroczynności, rozwija się, rozbudowuje swoje placówki do chwili obecnej.

Do grona Diecezjalnych Oddziałów Caritas należy także Caritas Diecezji Sandomierskiej, który został ukonstytuowany w granicach nowopowstałej Diecezji Sandomierskiej utworzonej na podstawie Bulli Papieża Jana Pawła II „Totus Tubus Poloniae Populus” z dnia 25 marca 1992 roku. Caritas Diecezji Sandomierskiej powołał do życia Biskup Sandomierski Wacław Świerzawski dekretem z dnia 15 września 1992 roku. W dokumencie tym Ks. Biskup podkreślił, że: „ Kościół otacza szczególnym szacunkiem miłosierdzie względem ubogich i chorych oraz tak zwane dzieła miłosierdzia i wzajemnej pomocy, mające na celu niesienie pomocy w różnych potrzebach ludzkich. /DA 8/ Kierując się wskazaniem Soboru Watykańskiego II i Kodeksu Prawa Kanonicznego /kan. 222, 394, 529/ niniejszym eryguję z dniem 15 września 1992 roku Caritas Diecezji Sandomierskiej”. Do nadwiślańskiego, historycznego grodu Sandomierza wróciła ponownie przedwojenna organizacja dobroczynna o nazwie Caritas Diecezji Sandomierskiej. Kontynuowała ona dzieło Caritas Przedwojennej, która istniała do 1950 roku oraz Katolickiego Związku Instytucji i

Zakładów Wychowawczych, Opiekuńczych i Dobroczynnych Diecezji Sandomierskiej. Przez kolejne lata organizacja ta aktywnie działała na niwie dobroczynności oraz działań charytatywnych. W Diecezji Sandomierskiej zapotrzebowanie na tego typu działania było od początku ogromne.

Pierwszym Dyrektorem Caritas Diecezji Sandomierskiej zastał mianowany przez Biskupa Sandomierskiego Ks. Kan. Władysław Drewniak, który do tej pory był proboszczem Parafii pw. Świętego Franciszka Salezego i Świętego Andrzeja Boboli w Gorzycach oraz dziekanem dekanatu Gorzyckiego. Do głównych zadań Ks. Dyrektora należało utworzenie nowych struktur Diecezjalnej Caritas, a także jej gałęzi parafialnych. W tym czasie powstała kwestia zorganizowania Biura Centrali Diecezjalnej Caritas, na które jak się okazało nie ma odpowiedniego miejsca. Ks. Dyrektor Władysław Drewniak nie ustawał jednak w staraniach. Głównym zadaniem, jakie przed sobą postawił było zakładanie Parafialnych Zespołów Caritas. Nie doszło więc wówczas do szczególnej rozbudowy Centrali Caritas, a uwaga została skupiona na docieraniu do kapłanów i osób świeckich, które byłyby chętne do współpracy na polu działań charytatywnych i dobroczynnych w poszczególnych parafiach. Bowiem najmniejsze z elementów ogólnopolskiej sieci Caritas Polska miały stanowić podstawę działań dobroczynnych. Oddziały parafialne Caritas stanowiły ważny element na mapie duszpasterstwa charytatywnego. Ks. Drewniak sprawował funkcję głównego Dyrektora Caritas do czerwca 1993 roku. W czasie Jego kadencji powstały grupy Caritas w: Tarnobrzegu, Nowej Dębie, Ostrowcu Świętokrzyskim, Gorzycach i Sandomierzu. Do niewątpliwych zasług Ks. Kan. Władysława Drewniaka należy:

- nawiązanie kontaktów z Caritas w Alzacji(Francja);
- patronat nad akcją przekazywania z zagranicy leków do szpitali na terenie Diecezji Sandomierskiej.

Ks. Drewniak od czerwca 1993 roku został zastępcą Dyrektora Caritas, gdyż piastowanie w dłuższym czasie funkcji proboszcza, dziekana i dyrektora rozwijającej się organizacji, okazało się niemożliwe. Stanowisko głównego Dyrektora Caritas objął w czerwcu 1993 roku Ks. Kan. Marian Kondysara, który do tej pory był proboszczem Parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Stalowej Woli. Współpracownikami Ks. Kondysara byli: Ks. Władysław Drewniak, Danuta Sapielak, Dorota Ciepłińska, Leon Krakowiak. Podczas Jego urzędowania powstały w Diecezji Sandomierskiej pierwsze oficjalne placówki Caritas:

- w 1993 roku została powołana do istnienia Kuchnia dla ubogich w Ostrowcu Świętokrzyskim;
- w 1994 roku otworzono Dom Samotnej Matki w Ostrowcu Świętokrzyskim;
- w 1994 roku oddano do użytkowania pomieszczenia biura Caritas Diecezji Sandomierskiej w Sandomierzu przy ulicy Opatowskiej;
- w 1995 roku otworzono Stacje Opieki Caritas w Sandomierzu, Nisku i Janowie Lubelskim.

Na początku lat 90. XX wieku Caritas Diecezji Sandomierskiej włączyło się w dzieła prowadzone przez Caritas Polska. Należało do nich Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom i organizowanie diecezjalnych obchodów Świątowego Dnia Chorych (11 lutego). W 1994 roku rozpoczęto także starania o przekazanie na rzecz Caritas bazy Przedsiębiorstwa Konserwacji Zabytków w Warszawie, mieszczącej się przy ulicy Trzeźniowskiej 9 w Sandomierzu. W tym czasie zakupiono także ośrodek kolonijny w Bieszczadach: w Nasicznie i Uhercach Mineralnych. Dzięki temu i pomocy parafialnych oddziałów Caritas możliwe było zorganizowanie kolonii letnich dla 800 dzieci. W 1996 roku Ks. Kondysar został Dyrektorem Wydziału Duszpasterskiego Kurii Diecezjalnej. W związku z tym Biskup Diecezji Sandomierskiej Wacław Świerzawski w czerwcu 1996 roku na stanowisko Dyrektora Caritas Diecezji Sandomierskiej powołał Ks. Kan. Zygmunta Wandasa – proboszcza Parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Ostrowcu Świętokrzyskim. Dążeniem obecnego Ks. Dyrektora było utworzenie w poszczególnych Dekanatach referatów koordynujących akcje charytatywne i pośredniczących między dekanatem a Diecezjalną Centralą Caritas. W tym czasie pracownicy i wolontariusze Caritas zostali objęci opieką ze strony Centrali organizacji. Specjalnie dla nich odbywały się rekolekcje, dni skupienia, spotkania prowadzone przez samego Ks. Dyrektora Zygmunta Wandasa oraz kapłanów z Nim współpracujących: Ks. Mariana Kondysara, Ks. Michała Józefczyka, Ks. Jerzego Dąbka.

W 1997 roku zorganizowano akcję pod hasłem: „Jestem bezdomny. Pomóż mi.”, w ramach której rozprawdzano jako wielkopostną jałmużnę skarbonki i baranki wielkanocne. Wtedy także po raz kolejny zorganizowano kolonie letnie, tym razem dla blisko 2000 tysięcy dzieci i młodzieży ze środowisk patologicznych. Prowadzono także dożywianie w szkołach dla dzieci z rodzin wielodzietnych i patologicznych. Organizowano również akcje pomocowe ofiar kataklizmów, wojen i konfliktów w Czeczenii, Ruandzie, Ukrainie. Oprócz tego udzielono pomocy ofiarom powodzi z lipca 1997 roku, zakupiono ośrodek kolonijny w Mszanie Dolnej, otworzono kuchnię dla ubogich w Annopolu, otworzono nowe Stacje Opieki w Tarnobrzegu i Modliborzycach.

Dyrektor Caritas Diecezji Sandomierskiej	Lata sprawowania Funkcji	Zastępca Dyrektora	Lata sprawowania Funkcji
Ks. Kan. Władysław Drewniak – proboszcz Parafii pw. Św. Franciszka Walezego i Św. Andrzeja Boboli w Gorzycach i dziekan dekanatu Gorzyckiego	1992-1993		
Ks. Kan. Marian Kondysar – proboszcz Parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Stalowej Woli	czerwiec 1993 - czerwiec 1996	Ks. Kan. Władysław Drewniak	czerwiec 1993 – 1997
Ks. Kan. Zygmunt Wandas – proboszcz Parafii pw. Miłosierdzia	1996-2003	Ks. Bogusław Pitucha	1997 – 2002

Bożego w Ostrowcu Świątokrzeskim

<p>Ks. Marcin Hanus – wikariusz Parafii Matki Bożej Królowej Polski</p>	<p>Od 31.01.2002 sprawował funkcję II wicedyrektora. Przejął obowiązki koordynatora pracy biurowej Centrali w Sandomierzu. Zajmował się także prowadzeniem odcinka formacyjno- szkoleniowego Parafialnych Zespołów Caritas i Szkolnych Kół Caritas.</p>		
<p>Ks. Bogusław Pitucha</p>	<p>16.06.2003 – do chwili obecnej</p>	<p>Ks. Marcin Hanus – wikariusz Parafii Matki Bożej Królowej Polski</p>	<p>31.01.2002-24.06.2005</p>
		<p>Ks. Robert Pachuta</p>	<p>25.06.2005-20.06.2006</p>

Ks. Stanisław Rząsa	20.06.2007 - 31.06.2009
Ks. Paweł Zyśko	20.07.2007 – 22.06.2008
Ks. Tomasz Szostek	1.09.2009 – 1.07.2013
Ks. Mariusz Telega	18.08.2008 – 21.08.2013
Ks. Krzysztof Cisek	3.08.2013 – 30.05.2014 r.
Ks. Krzysztof Tryk	od 1.01.2017 r. – do chwili obecnej Zajmuje się także prowadzeniem odcinka formacyjno- szkoleniowego Parafialnych Zespołów Caritas i Szkolnych Kół Caritas.

W sierpniu 1997 roku Biskup Sandomierski Wacław Świerzawski mianował Sekretarzem Caritas Ks. Bogusława Pituchę, który wkrótce został Wicedyrektorem Caritas Diecezji Sandomierskiej. Dnia 16 czerwca 2003 roku na mocy Dekretu Biskupa Sandomierskiego Andrzeja Dzięgi na stanowisko Dyrektora Caritas Diecezji Sandomierskiej został mianowany Ks. Bogusław Pitucha. Następnie zostali powołani kolejni wicedyrektorzy Caritas Diecezji Sandomierskiej – Ks. Robert Pachuta, Ks. Stanisław Rząsa, Ks. Paweł Zyśko oraz Ks. Tomasz Szostek. Do obowiązków zastępców od początku należała: troska i opieka nad wychowankami Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjnego „Radość Życia” czyli dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną oraz pomoc pensjonariuszom ze Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn w Sandomierzu i Ośrodka Interwencji Kryzysowej dla Kobiet w Rudniku nad Sanem. W chwili objęcia przez Ks. Bogusława Pituchę stanowiska Dyrektora w Centrali Caritas pracowało 16 osób, a 10 pracowników liczyły placówki terenowe. W tym czasie szczególną uwagę poświęcono dzieciom niepełnosprawnym, których kwestia została dostrzeżona w szerszym zakresie. Ks. Dyrektor podszedł do potrzeb tych dzieci z całym swoim sercem, poświęcił im wszystkie swoje talenty i umiejętności. Problemy tych dzieci nie były mu zresztą obce, bowiem wcześniej jako wikariusz parafii, w których pracował, włączał się w niesienie pomocy dzieciom niepełnosprawnym i ich rodzinom. Organizował też wycieczki, wyjazdy kolonijne i spotkania przy parafiach. Bliskie mu były też problemy osób bezdomnych. Dzięki ofiarnej pracy Ks. Dyrektora i przy współpracy wielu osób zrealizowano następujące dzieła dobroczynne, które do dzisiaj pełnią swoje funkcje:

- Punkt Pomocy Doraźnej, Centrum Pielęgniarstwa Środowiskowo-Rodzinnego i Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny „Radość Życia” – utworzony w lutym 1999 – przeniesiono do części wyremontowanych budynków Diecezjalnego Caritas znajdującego się przy ulicy Opatowskiej 10 (luty 1999);
- otwarto tymczasową noclegownię dla bezdomnych mężczyzn w Sandomierzu na ulicy Trześniowskiej (w budynkach pozyskanych od Przedsiębiorstwa Konserwacji Zabytków (październik 1999);
- utworzono „Dom” dla bezdomnych kobiet;
- powołano do istnienia kolejne stacje opieki w: Sandomierzu, Tarnobrzegu, Nisku, Domostwie, Modliborzycach oraz w Janowie Lubelskim;
- otwierano kolejne ośrodki interwencji kryzysowej;

- wprowadzono warsztaty terapii zajęciowej;
- otwierano świetlice socjoterapeutyczne;
- włączano się aktywnie w działalność Caritas Ogólnopolskiego;
- zorganizowano regularnie ferie i kolonie dla dzieci z ubogich rodzin;
- utworzono szkoły podstawowe i szkoły przyuczające do praktycznej nauki zawodu;
- zakupiono ośrodki wypoczynkowo rehabilitacyjne(Bojanów, Mszana Dolna);
- utworzono grupy wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych;
- zapoczątkowano działalność Niepublicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej(2003);
- rozwinęto działalność Ośrodka „Radość Życia” – nawiązano współpracę z rodzicami dzieci niepełnosprawnych, zaczęto prowadzić wyjazdy integracyjne i adaptacyjne, zorganizowano pierwsze konkursy plastyczne i recytatorskie dla uczniów z placówek specjalnych z woj. Świętokrzyskiego(2003);
- podjęto działania mające na celu integrację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej z pełnosprawnymi rówieśnikami;
- utworzono punkt pomocy doraźnej;
- zaczęto aktywnie wspierać osób niepełnosprawnych w rozwijaniu kariery zawodowej (Indywidualne Ścieżki Kariery Zawodowej);
- wprowadzono w życie akcję mającą na celu doraźną pomoc dla osób potrzebujących przez udzielenie im wsparcia rzeczowego – program PEAD 2007;
- otwierano kluby seniora.

Wszystkie wspomniane wyżej dzieła posiadają jeden wspólny cel, którym jest pomoc drugiemu człowiekowi. Ze względu na specyfikę potrzeb każdej osoby szczegółowe cele organizacji powoływanych przez Caritas są specyficzne i uwarunkowane indywidualnymi potrzebami. Dla bezdomnych jest to znalezienie schronienia i pomoc w znalezieniu pracy, aby w przyszłości mogli stać się samodzielni pod względem ekonomicznym, mieszkaniowym i społecznym. Podobny cel przyświeca pomocy udzielanej samotnym matkom, często zagubionym, wystraszonemu, zatroskanemu o los swojego dziecka i swój własny. Dużo uwagi poświęca się także osobom chorym, starszym czy potrzebującym, udzielając im przede wszystkim pomocy doraźnej. Największa uwaga jest jednak poświęcona dzieciom niepełnosprawnym, z których każde wymaga indywidualnego toku nauczania oraz rehabilitacji. Wszelkie zajęcia przeznaczone dla tych dzieci mają

na celu jak największe usprawnienie ich działań, zarówno w zakresie ruchowym jak i umysłowym, psychicznym, ogólnorozwojowym. Tak aby w przyszłości osoby te mogły być w miarę samodzielne w wykonywaniu codziennych czynności. Wszystkie te działania zostały zapoczątkowane w wyjątkowym miejscu jakim jest Kościół pw. Świętego Ducha wraz z zabudowaniami dawnego szpitala, które to były swoistymi fundamentami działalności dobroczynnej w Sandomierzu. Tutaj pomagali chorym, biednym i potrzebującym Duchacy, później ich dzieło przejęły Siostry Miłosierdzia, następnie z różnym rezultatem władze Państwowe, aż po wielu latach dzieło to znowu wróciło pod opiekę Kościoła, a konkretnie Caritas Diecezji Sandomierskiej.